

Posudek na diplomovou práci

Posudek vedoucího diplomové práce

Sebeřízené vzdělávání a jeho souvislost s vybranými psychologickými koncepty,

kterou předkládá Bc. Lucie Režná

Instituce, které se hlásí ke konceptu svobodných škol, se v České republice začaly objevovat relativně nedávno. V zahraničí mají přitom poměrně dlouhou tradici, a tedy i mnoho absolventů, kteří už prokázali životaschopnost tohoto systému vzdělávání. Autorka si zvolila téma, jež je v českém prostředí doposud velmi unikátní. Troufám si odhadnout, že výzkum, jenž prezentuje, je zcela jedinečný a zaslouží si pozornost odborníků různých disciplín, jež participují na budování školství.

Předložená práce má tradiční strukturu – v teoretické části jsou shrnuta východiska práce, následuje empirická část, jež představuje výzkum. Teoretická část obsahuje tři hlavní kapitoly, jež přesně korespondují s tématy, kterými se zabývá empirická část. První kapitola charakterizuje sebeřízené vzdělávání. Ze všech částí je patrně nejméně provázaná s psychologií, spíše připomíná pedagogickou literaturu, avšak v kontextu tématu práce má toto zaměření logiku. Nutno říci, že text je psán velmi čtivě a přináší zajímavé informace, které si i psycholog se zájmem přečte. Pozoruhodná je také kapitola shrnující výsledky výzkumů realizovaných mezi absolventy svobodných škol, které sledovaly jejich akademickou a profesní úspěšnost po absolvování vzdělávání ve škole, jež se hlásila k principům svobodných škol.

Následující dvě kapitoly teoretické části jsou již jednoznačně psychologické a zabývají se dvěma hlavními oblastmi, které byly dále zkoumány v empirické části, tedy kreativitou a vnímanou akademickou účinností. Kromě tradičního vymezení obou konceptů jsou kapitoly doplněny o shrnutí výzkumů, které se zabývaly uvedenou problematikou v různých typech škol. Nejednalo se vždy o svobodné školy, ale o různé typy alternativních forem vzdělávání. Výsledky rozhodně stojí za pozornost. Autorka pracuje se značným množstvím tuzemské i zahraniční literatury, kterou adekvátně parafrázuje i cituje. Text je psán velmi čtivě a čtenáře rozhodně dokáže zaujmout, aniž by ztrácel na odbornosti. Navíc jsou informace doprovázeny schématy, grafy a tabulkami, které zpestří samotné čtení a vizualizují nejpodstatnější informace.

Empirická část nese charakter prezentování výzkumné zprávy a systematicky shrnuje všechny informace, které byly pro studii relevantní. Autorka nejprve uvádí cíle studie a stanovuje šest hypotéz. Dále popisuje použité metody i způsob, jak byla získávaná data zpracovávána. Autorka musela některé položky dotazníků uzpůsobit podmínkám ve svobodných školách, zejména položky zaměřené na tradiční školní postupy. Mimo to se musela vypořádat s jistou zastaralostí Torranceho figurálního testu tvořivého myšlení i riziky spojenými se subjektivitou hodnotitele. Všechna tato úskalí jednak popisuje, jednak uvádí, jaké zaujala postupy, aby zajistila objektivitu dat. Popis metod doplňuje ukázkami upravených položek i výstupy od probandů.

Následuje popis výzkumného souboru. Při jeho sběru autorka narazila většinou na ochotu svobodných škol, které stály o vyšší pozornost, natož empirického rázu, naopak nebylo jednoduché přesvědčit tradiční školy k účasti, neboť výzkumný záměr spíše naznačuje, že jsou pokládány za konzervativní a méně

účinný model vzdělávání. Přesto se autorce podařilo shromáždit data od bezmála dvou set žáků tradičních škol a šedesáti žáků svobodných škol. V případě tradičních škol šlo bohužel pouze o jednu instituci, což ale autorka bere v potaz při interpretaci výsledků.

Nejrozsáhlejší kapitola empirické části se zákonitě věnuje zpracování výsledků studie. Autorka vše srozumitelně zdůvodňuje, popisuje, data prezentuje slovně, numericky i za využití grafického znázornění. Přiznám se, že mě výsledky do jisté míry překvapily, především v oblasti mapování kreativity. Svoji roli však mohla sehrát specifika výzkumného souboru, včetně zastoupení pouze jedné základní školy tradičního typu, ač množství respondentů bylo dostačující. Autorka vše shrnuje a interpretuje v závěrečné diskusi, v níž svůj výzkum konfrontuje s výzkumy i koncepcemi jiných, převážně zahraničních autorů.

Přestože je evidentní, že práce čelí řadě limitů, pokládám ji celkově za velmi zdařilou. Věnuje se ojedinělému tématu, velmi přehledně přináší důležitá fakta o všech konceptech, pro čtenáře může být zdrojem nových informací. Výtah z práce doporučuji publikovat v odborném periodiku, určitě je žádoucí s výsledky také seznámit zástupce svobodných škol, pokud projeví zájem.

Na závěr otázky: Autorka v diskusi zmiňuje možnosti dalšího studia sebeřízeného vzdělávání – co by sama pokládala za důležitá témata, jimiž by se výzkumníci měli v dohledné době věnovat? Jaké praktické výstupy přináší prezentovaný výzkum pro české svobodné školy, v čem může být užitečný pro další práci škol?

Bc. Lucie Režná předložila práci, která splňuje požadavky kladené na diplomové práce. Doporučuji, aby se stala předmětem obhajoby na katedře psychologie FF UK v Praze.

Doporučené hodnocení: výborně

Praha 23. 8. 2019

PhDr. Lenka Krejčová, Ph. D.